

Motion till riksdagen 2024/25:742

av Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S)

Kostnadsfri tandvård för unga

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att kostnadsfri tandvård ska finnas kvar till och med 23 års ålder och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det årliga tandvårdsbidraget för personer mellan 24 och 29 bör bli kvar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Om en person är med om en olycka där hen skadar sig svårt och exempelvis bryter ett eller flera ben så går sjukvården in och betalar den sjukvård som personen behöver för att bli återställd. Det spelar egentligen ingen roll om det är ett kötsår eller ett brutet ben. Sjukvården hjälper den skadade personen.

Men om personen skadar några tänder blir det genast en annan sak. Tänder bedöms man kunna klara sig utan om man inte har pengar att betala för sig.

Skador i tänder kan bero på andra saker än yttre skador. Karies kan självklart vara självförvållat genom att individer inte sköter tänderna men det kan även bero på saker utom personens kontroll. Bakteriefloren är olika i varje persons mun, genetiskt har vi alla olika förutsättningar. Vissa får karies eller tandfickor, trots minutiös skötsel, och andra kan låta bli att borsta tänderna utan problem.

Den nu sittande regeringen har föreslagit att sänka gränsen för fri tandvård till 19 år. Dessutom försvinner det dubbla årliga tandvårdsbidraget för personer mellan 24 och 29 år. Detta motiveras bland annat med att det råder kapacitetsbrist i tandvården. Vi måste utjämna skillnaderna i tandhälsa oavsett om det beror på yttre eller inre skador och en viktig del i detta är att unga fortsatt erhåller tandvårdsförsäkring samt tandvårdsbidrag.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) Rapport 2021:4, Avgiftsfri vård till unga vuxna, en analys av vilken effekt avgiftsfri tandvård har på hur unga vuxna besöker tandvården, konstaterar att avgiftsfri tandvård är effektivt för att få fler unga vuxna att

besöka tandvården. De positiva effekterna är större för personer med sämre tandhälsa eller för unga som har växt upp i hushåll med låg inkomst. Rapporten jämför personer som fick avgiftsfri tandvård till och med 24 års ålder med personer som fick börja betala för tandvården redan vid 20 års ålder. Utvärderingen visar att andelen personer som årligen går på undersökning ökar med 25,5 procentenheter när tandvården är avgiftsfri. De flesta som får avgiftsfri tandvård till och med 24 års ålder fortsätter att gå regelbundet till tandvården. Men för de personer där tandvården börjar kosta vid 20 års ålder, slutar många att besöka tandvården regelbundet, och nästan var femte person gör inte en enda undersökning när de är mellan 20 och 24 år. Rapporten visar att de positiva effekterna av avgiftsfri tandvård är större för personer som växt upp i hushåll med låg disponibel inkomst eller har fler hål i tänderna vid 19 års ålder. En större andel personer, och speciellt de med generellt större behov, går regelbundet på undersökningar när tandvården är avgiftsfri. Det kan bidra till en mer jämlik tandhälsa hos unga vuxna. Analysen visar också att de personer som får avgiftsfri tandvård under fler år än andra, besöker tandvården oftare även när de senare måste betala, jämfört med personer som får avgiftsfri tandvård endast till och med 19 års ålder. Det dominerande mönstret i denna rapport är att de sociala förhållanden som barn och ungdomar växer upp i har stor betydelse både för att komma på besök i tandvården och för deras tandhälsa. Kopplingen mellan tandhälsa och sociala och ekonomiska villkor är ett komplicerat samspel mellan hela livssituationen, med vardagliga vanor avseende kost och hygien, med familjens hälsotraditioner, utbildningsnivå och ekonomiska situation.

Att de sociala förhållanden som barn och unga växer upp i ska påverka deras möjlighet till en god tandhälsa strider mot de grundläggande värderingarna om solidaritet. Vi bör ta ansvar för att utjämna skillnaderna i tandhälsa och arbeta för att arbeta för kostnadsfri tandvårdsförsäkring för unga upp till 23 år och tandvårdsbidrag för unga mellan 24 och 29 år.

Åsa Karlsson (S)

Helén Pettersson (S)